

הלכות מעשר שני ונטע רבעי פירק ב

א. מעשר שני נאכל לבעליו, לפנים מחומת ירושלים שנאמר "ואכלת לפני ה' אלהיך, במקום אשר יבחר לשכן שמו שם . . .". (דברים יד, כג). ונוהג בפני הבית, ושלל בפני הבית; אבל אינו נאכל בירושלים אלא בפני הבית, שנאמר "מעשר דגנך תירשך ויצהרך, ובכרת בקרך וצאנך" (שם) מפי השמועה למדו, מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר שני לא יאכל אלא בפני הבית.

ב. מדת חסידות שפודין מעשר שני בזמן הזה בשויהו, פדרך שפודין אותו בפני הבית. והורו הגאונים שאם רצה לפדות שוה מנה בפרוטה לכתחלה בזמן הזה, פודה לא יהיה זה חמור מן ההקדש; ומשליך הפרוטה לים הגדול.

ג. וכן אם חלל מעשר שוה מנה על שוה פרוטה מפרות אחרות, הרי זה מחלל; ושורף את הפרות שחלל עליהם, כדי שלא יהיו תקלה לאחרים, כפדיון נטע רבעי בזמן הזה, כמו שבארנו בהלכות אסורי מאכלות.

ד. כשם שאין אוכלין מעשר שני בזמן הזה בירושלים כף אין פודין אותו שם, ואין מחללין אותו שם, ואין מוכרין אותו; ואם נכנס לירושלים אף בזמן הזה, אין מוציאין אותו משם; אלא מניחין אותו שם, עד שירקב. וכן אם עבר והוציאו משם, מניחין אותו עד שירקב.

ה. לפיכך אין מפרישים מעשר שני בירושלים בזמן הזה, אלא מוציאין את הפרות בטבלן חוץ לעיר; ומפרישין אותו שם, ופודהו. ואם הפרישו שם בזמן הזה, ירקב.

ו. כל האוכל כזית מעשר שני, או ששתה ממנו רביעית יין חוץ לחומת ירושלים לוקה, שנאמר "לא-תוכל לאכל בשעריך, מעשר דגנך תירשך ויצהרך" (ראה דברים יב, יז); ולוקה על כל אחד ואחד בפני עצמו. לפיכך אם אכל שלשתן חוץ לחומה, לוקה שלוש מלקיות שנאמר "ואכלת לפני ה' אלהיך . . . מעשר דגנך תירשך ויצהרך" (דברים יד, כג), ונאמר "לא-תוכל לאכל בשעריך, מעשר דגנך תירשך ויצהרך": למה פרטין ולא נאמר לא תאכלם בשעריך, לחיוב על כל אחד ואחד בפני עצמו.

ז. אינו לוקה מן התורה, עד שיאכל אותו אחר שנכנס לחומת ירושלים שנאמר "לא-תוכל לאכל בשעריך . . .". (דברים יב, יז) "ואכלת לפני ה' אלהיך" (דברים יד, כג): כיון שנכנס למקום אכילתו, ואכלו חוץ לוקה; אבל אם אכלו קדם שיכנס לירושלים, מפין אותו מפת מרדות מדבריהם.

ח. מקצת מעשר בפנים, ומקצתו בחוץ האוכל מזה שעדיין לא נכנס, מפין אותו מפת מרדות; והאוכל בחוץ מזה שנכנס, לוקה.

ט. אין פודין מעשר שני בירושלים אלא אם כן נטמא, שנאמר "כי-ירחק ממך המקום" (דברים יד, כד) ברחוק מקום הוא נפדה, ואינו נפדה במקום. היה הוא בפנים ומשאו בחוץ, אפלו היה אויחו אותו בקנה הוֹאִיל ולא נכנס המעשר, הרי זה מתיר לפדותו שם בצד החומה.

י. מעשר שני שנכנס לירושלים אפלו שלדמאי אסור להוציאו

מִשָּׁם, שֶׁכָּבֶר קִלְטוּהוּ מִחֲצוֹת; וְכֵן פְּרוֹת הַנִּלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֹׂר, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאָכַלְתָּ שָׂם, לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים יד, כו).

יא. עָבַר וְהוֹצִיאָן, אוֹ שִׁיּצָאוּ בְּשִׁגְגָה יַחֲזִרוּ וַיֹּאכְלוּ בִירוּשָׁלַיִם. וְקִלְיַט מִחֲצוֹת, מִדְּבָרֵיהֶם. אִפְלוּ מַעֲשֹׂר שָׂאִין בְּחֻמְשׁוֹ שְׂוֵה פְרוּטָה, שֶׁהוּא מִדְּבָרֵיהֶם מִחֲצוֹת קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ, וְאָסוּר לְהוֹצִיאוֹ; אֲבָל מַעוֹת מַעֲשֹׂר שְׁנֵי נִכְנְסִין לִירוּשָׁלַיִם, וַיּוֹצִאִין.

יב. פְּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן, וְעָבְרוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, וַיִּצָּאוּ אִינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא עָלֵיהֶן מַעֲשֹׂר שְׁנֵי, מִפְּרוֹת אַחֲרוֹת שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם; אֲלֹא יַחֲזֹר מַעֲשֹׂר שְׁנֵי שֶׁלֵּהֶן וַיֹּאכְלוּ בִירוּשָׁלַיִם, וַאֲיֵנוּ נִפְדָּה בַחוּץ. אִפְלוּ עָשָׂה כָּל הַפְּרוֹת הָאֵלוּ מַעֲשֹׂר שְׁנֵי אַחֵר שִׁיּצָאוּ, עַל פְּרוֹת אַחֲרוֹת שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ יַחֲזִרוּ כָּלָם, וַיֹּאכְלוּ בִירוּשָׁלַיִם: חֲמֹר הוּא בְּמִחֲצוֹת הוֹאִיל וְקִלְטוֹ, קִלְטוֹ.

יג. פְּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן, שֶׁעָבְרוּ בִירוּשָׁלַיִם וַיִּצָּאוּ, כְּגוֹן סְלֵי עֲנָבִים לֶגֶת, וְסְלֵי תְּאֵנִים בְּמִקְצֵה מִתֵּר לַפְּדוֹת מַעֲשֹׂר שְׁנֵי שֶׁלֵּהֶם בַּחוּץ; וְכֵן פְּרוֹת דְּמָאֵי אֶף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן, וְעָבְרוּ בִירוּשָׁלַיִם וַיִּצָּאוּ פוֹדִין מַעֲשֹׂר שְׁנֵי שֶׁלֵּהֶן בַּחוּץ.

יד. פְּרוֹת מַעֲשֹׂר שְׁנֵי שֶׁנִּטְמְאוּ בִירוּשָׁלַיִם, וּפְדִין אִם נִטְמְאוּ בּוֹלֵד הַטְּמֵאָה אָסוּר לְהוֹצִיאָן, אֲלֹא יֹאכְלוּ בִפְנֵים: מִפְּנֵי שׁוֹלֵד הַטְּמֵאָה מִדְּבָרֵיהֶם. וְאִם נִטְמְאוּ בְּאֵב הַטְּמֵאָה, אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ בַּחוּץ אִפְלוּ בּוֹלֵד הַטְּמֵאָה אֶף עַל פִּי שֶׁנִּכְנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם הֲרִי אֵלוּ נִפְדִין, וְנֹאכְלִין בְּכָל מְקוֹם.

טו. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהֲכַנִּיסָן עַל מִנֵּת שֶׁלֹּא תִתְּפֹסֶם הַמִּחֲצוֹת; אֲבָל אִם לֹא הִתְּנָה הוֹאִיל וְנִכְנֵס וְהֲרִי הוּא טְהוֹר מִן הַתּוֹרָה, שָׂאִין הוֹלֵד מִטְמֵא שְׁנֵי מִן הַתּוֹרָה, כָּבֶר קִלְטוּהוּ מִחֲצוֹת, וַאֲיֵנוּ יוֹצֵא.

טז. תִּלְתֵּן שְׁלֹמַעֲשֹׂר שְׁנֵי מִתֵּר לְאָכְלָה צִמְחוֹנִין, שֶׁכֶּף הִיא רְאוּיָה לְאָכִילָה; וְכֵן פְּרִשְׁנֵי מַעֲשֹׂר שְׁנֵי, יֹאכְלוּ צִמְחוֹנִין. וְאִם עָשָׂה מֵהֶם עִיסָה הֲרִי זֶה מִתֵּר לְהַכְּנֵס לִירוּשָׁלַיִם וּלְהוֹצִיאָהּ, שָׂאִינָן בְּכָלֵל הַפְּרוֹת; וְאִם נִטְמְאוּ בִירוּשָׁלַיִם, יִפְדּוּ וַיֹּאכְלוּ בַּחוּץ.

יז. אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד לִפְנֵים מִן הַחוּמָה, וְנוֹפוֹ נוֹטָה חוּץ לַחוּמָה אֵין אוֹכְלִין תַּחַת נוֹפוֹ מַעֲשֹׂר שְׁנֵי; וּמַעֲשֹׂר שֶׁנִּכְנְסָה תַּחַת נוֹפוֹ אֵין פוֹדִין אוֹתוֹ, שֶׁהֲרִי הוּא כְּמָה שֶׁנִּכְנְסָה לִירוּשָׁלַיִם.

יח. בְּתֵים שֶׁבְּצֵד הַחוּמָה, שֶׁפִּתְחֵיהֶם לִפְנֵים מִן הַחוּמָה וְחִלְלָן לַחוּץ מִכְּנֶגֶד הַחוּמָה וְלִפְנֵים, כָּלִפְנֵים לְכָל דָּבָר; וּמִכְּנֶגֶד הַחוּמָה וְלַחוּץ, אֵין אוֹכְלִים שָׂם וְאֵין פוֹדִין שָׂם לְהַחְמִיר. הִיא חִלְלָן לִפְנֵים וּפִתְחֵיהֶם לַחוּץ מִכְּנֶגֶד הַחוּמָה וְלַחוּץ כָּלִחוּץ, פוֹדִין בּוֹ וְאֵין אוֹכְלִין; וּמִכְּנֶגֶד הַחוּמָה וְלִפְנֵים, אֵין אוֹכְלִין שָׂם וְאֵין פוֹדִין לְהַחְמִיר. וְהַחֲלוּנוֹת וְעֵבֵי הַחוּמָה, כָּלִפְנֵים.